

**VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ VIỆT NAM
VIỆN SINH THÁI VÀ TÀI NGUYÊN SINH VẬT**

TRẦN BÍCH THỦY

**NGHIÊN CỨU TÍNH ĐA DẠNG THỰC VẬT THUỘC
NGÀNH NGỌC LAN (MAGNOLIOPHYTA)
TẠI KHU BẢO TỒN SAO LA, TỈNH THỪA THIÊN-HUẾ**

LUẬN VĂN THẠC SĨ SINH HỌC

Hà Nội, 2017

**VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ VIỆT NAM
VIỆN SINH THÁI VÀ TÀI NGUYÊN SINH VẬT**

TRẦN BÍCH THỦY

**NGHIÊN CỨU TÍNH ĐA DẠNG THỰC VẬT THUỘC
NGÀNH NGỌC LAN (MAGNOLIOPHYTA)
TẠI KHU BẢO TỒN SAO LA, TỈNH THỪA THIÊN-HUẾ**

LUẬN VĂN THẠC SĨ SINH HỌC

Chuyên ngành: Thực vật học

Mã số: 60420111

**NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC
TS. VŨ TIẾN CHÍNH**

Hà Nội, 2017

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành luận văn này, tôi nhận được sự hướng dẫn khoa học của TS. Vũ Tiến Chính, đã giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và thực hiện luận văn. Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến sự giúp đỡ đó.

Tôi xin trân trọng cảm ơn Viện sinh thái và Tài nguyên sinh vật, Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Việt Nam, phòng Đào tạo sau đại học, phòng Quản lý bộ sưu tập mẫu vật, Bảo tàng Thiên nhiên Việt Nam, các thầy, cô giáo giảng dạy lớp cao học K19 đã tạo điều kiện thuận lợi và giúp đỡ tôi hoàn thành khóa học.

Nghiên cứu này được sự hỗ trợ kinh phí bởi Đề tài KHCN thuộc các hướng ưu tiên, Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Việt Nam (mã số VAST.04. 09/ 18-19).

Cuối cùng, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành và sâu sắc đến cơ quan, bạn bè, đồng nghiệp đã luôn quan tâm, động viên, cổ vũ tôi hoàn thành khóa học

Hà Nội, ngày tháng năm 2017

Tác giả luận văn

Trần Bích Thủy

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của tôi, các số liệu và kết quả trong luận văn là trung thực và chưa được công bố ở bất kỳ công trình nào.

Tác giả luận văn

Trần Bích Thủy

MỤC LỤC

Lời cảm ơn

Lời cam đoan

Mục lục

Danh mục các chữ viết tắt

Danh mục bảng

Danh mục hình

MỞ ĐẦU	1
CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU	3
1.1. Tình hình nghiên cứu trên thế giới.....	3
1.2. Tình hình nghiên cứu ở Việt Nam.....	4
1.3. Tổng quan khu vực nghiên cứu	11
1.3.1. Điều kiện tự nhiên.....	11
1.3.1.1. Vị trí-Địa hình.....	11
1.3.1.2. Khí hậu, thủy văn	13
1.3.1.3. Địa chất, thổ nhưỡng	14
1.3.2. Điều kiện kinh tế - xã hội	15
1.3.2.1. Dân số, dân tộc	15
1.3.2.2. Đặc điểm kinh tế	16
1.3.2.3. Cơ sở hạ tầng.....	20
CHƯƠNG 2: ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	22
2.1. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu.....	22
2.2. Nội dung nghiên cứu.....	22
2.3. Phương pháp nghiên cứu.....	22
CHƯƠNG 3: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU	24
3.1. Xây dựng Danh lục thực vật ngành Ngọc lan (Magnoliophyta).	24

3.2. Đa dạng hệ thực vật ở bậc ngành.....	24
3.3. Đa dạng ở bậc dưới ngành (bậc họ và bậc chi)	26
3.3.1. Đa dạng bậc họ.....	26
3.3.2. Đa dạng bậc chi	29
3.4. Các loài có nguy cơ bị đe dọa tuyệt chủng, quý hiếm	31
3.5. Mô tả một số loài thực vật nằm trong Sách Đỏ Việt Nam tại KBT Sao La, Thừa Thiên-Huế.....	34
3.5.1. <u>Tên khoa học</u> : <i>Rauwolfia cambodiana</i> Pierre ex Pitard	34
3.5.2. <u>Tên khoa học</u> : <i>Codonopsis javanica</i> (Blume) Hook.f.	36
3.5.3. <u>Tên khoa học</u> : <i>Parashorea stellata</i> Kurz.	37
3.5.4. <u>Tên khoa học</u> : <i>Anoectochilus acalcaratus</i> Aver	38
3.5.5. <u>Tên khoa học</u> : <i>Paphiopedilum appletonianum</i> (Gower) Rolfe	40
3.5.6. <u>Tên khoa học</u> : <i>Stephania cepharantha</i> Hayata	41
3.5.7. <u>Tên khoa học</u> : <i>Ardisia silvestris</i> Pitard	43
3.6. Các giải pháp đề xuất nhằm bảo tồn đa dạng thực vật tại KBT Sao La, Thừa Thiên-Huế	45
3.6.1. Tình trạng và các mối đe dọa làm suy giảm ĐDTV	45
3.6.2. Nguyên nhân suy giảm ĐDTV tại KBT Sao La, Thừa Thiên-Huế	45
3.6.3. Các giải pháp bảo tồn ĐDTV tại KBT Sao La, Thừa Thiên-Huế	46
3.6.3.1. Giải pháp tổ chức	46
3.6.3.2. Giải pháp bảo vệ rừng.....	46
3.6.3.3. Giải pháp phục hồi rừng	48
3.6.3.4. Giải pháp nghiên cứu khoa học	49
3.6.3.5. Giải pháp về sinh kế, nâng cao nhận thức người dân	49
3.6.3.6. Các giải pháp phát triển cơ sở hạ tầng, thu hút đầu tư và năng lực nghiên cứu khoa học	50
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	51
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH CÓ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN VĂN	53
TÀI LIỆU THAM KHẢO	54
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

DLĐVN	Danh lục Đỏ Việt Nam
DLĐTĐG	Danh lục Đỏ Thế giới
ĐDSH	Đa dạng sinh học
ĐDSV	Đa dạng sinh vật
HST	Hệ sinh thái
KBT	Khu bảo tồn
KBTTN	Khu bảo tồn thiên nhiên
VGQ	Vườn quốc gia
SĐVN	Sách Đỏ Việt Nam
IUCN	<i>The International Union for Conservation of Nature and Nature Resource (Hiệp hội bảo tồn thiên nhiên quốc tế)</i>
WWF	World Wide Fund For Nature (Quỹ quốc tế bảo vệ thiên nhiên)
UBND	Ủy ban nhân dân

DANH MỤC BẢNG

Bảng 1.1.	Hiện trạng sử dụng đất trong KBT Sao La.....	13
Bảng 1.2.	Hiện trạng sử dụng đất 4 xã vùng đệm KBT Sao La.....	17
Bảng 3.1.	Sự phân bố các taxon thuộc ngành Ngọc lan (Magnoliophyta) tại KBT Sao La, Thừa Thiên-Huế.....	25
Bảng 3.2.	Mười họ đa dạng nhất của thực vật ngành Ngọc lan tại KBT Sao La, Thừa Thiên-Huế.....	27
Bảng 3.3.	Mười chi đa dạng nhất của Ngọc lan tại KBT Sao La, Thừa Thiên-Huế	29
Bảng 3.4.	Nguồn gen thực vật ngành Ngọc lan có nguy cơ bị đe dọa tuyệt chủng ghi trong Sách Đỏ Việt Nam 2007, ở KBT Sao La, Thừa Thiên-Huế.....	31

DANH MỤC HÌNH

Hình 1.1.	Bản đồ KBT Sao La, Thừa Thiên-Huế.....	14
Hình 3.1.	Sự phân bố các taxon ngành Ngọc lan tại KBT Sao La.....	25
Hình 3.2.	Các họ có nhiều loài nhất tại khu vực nghiên cứu.....	28
Hình 3.3.	Các chi có nhiều loài nhất tại khu vực nghiên cứu.....	30
Hình 3.4.	Số họ, chi, loài trong ngành Ngọc lan (Magnoliophyta) tại khu vực nghiên cứu và số họ, chi, loài có trong Sách Đỏ Việt Nam.....	33
Ảnh 1.	<i>Rauwolfia cambodiana</i> Pierre ex Pitard	35
Ảnh 2.	<i>Codonopsis javanica</i> (Blume) Hook.f.....	37
Ảnh 3.	<i>Parashorea stellata</i> Kurz	38
Ảnh 4.	<i>Anoectochilus acalcaratus</i> Aver	39
Ảnh 5.	<i>Paphiopedilum appletonianum</i> (Gower) Rolfe	41
Ảnh 6.	<i>Stephania cephaantha</i> Hayata	42
Ảnh 7.	<i>Ardisia silvestris</i> Pitard	44

MỞ ĐẦU

Việt Nam được xem là một quốc gia có diện tích rừng tự nhiên khá lớn trong vùng Đông Nam Á với hệ sinh thái phong phú và đa dạng. Trong những năm gần đây diện tích rừng tự nhiên và đa dạng sinh học bị suy giảm mạnh, chủ yếu do việc phá rừng, khai thác rừng tự nhiên không đúng quy trình và bất hợp pháp. Việc nghiên cứu đa dạng sinh học và phân loại học là một trong những nhiệm vụ quan trọng hàng đầu trong công tác nghiên cứu và bảo tồn đa dạng sinh học. Nghiên cứu về phân loại giúp chúng ta hiểu biết rõ về thành phần, tính chất của các loài trong hệ thực vật ở từng nơi, từng vùng, nhằm xây dựng chiến lược và đề xuất các giải pháp về khai thác, sử dụng, phát triển và bảo vệ nguồn tài nguyên thực vật một cách bền vững, thích ứng với biến đổi khí hậu và các hiện tượng thiên tai cực đoan, phục hồi các hệ sinh thái đã bị suy thoái, mang lại lợi ích lâu dài cho con người.

Khu bảo tồn Sao La, tỉnh Thừa Thiên-Huế được thành lập theo Quyết định số 2020/QĐ-UB ngày 09 tháng 10 năm 2013 của Ủy ban Nhân dân tỉnh Thừa Thiên-Huế. Từ khi được thành lập, hệ thực vật Khu bảo tồn (KBT) Sao La, Thừa Thiên-Huế chưa được nghiên cứu nhiều và cho đến nay chưa có công trình nghiên cứu nào về đa dạng thực vật một cách khoa học và đầy đủ, dựa trên cơ sở điều tra thu thập tư liệu và mẫu vật tại thực địa.

Việc nghiên cứu, điều tra đánh giá đa dạng sinh vật (ĐDSV) nói chung và thực vật nói riêng có ý nghĩa rất quan trọng cả về khoa học và thực tiễn nhằm cung cấp những dẫn liệu mới cơ bản, đầy đủ để làm cơ sở cho việc xây dựng các chiến lược, chương trình, quy hoạch quản lý, bảo vệ và phát triển tài nguyên rừng có hiệu quả tại các Khu bảo tồn thiên nhiên (KBTTN) và Vườn quốc gia (VQG) trên cả nước.

Chính vì vậy, nhằm phục vụ cho nghiên cứu phân loại và bảo tồn đa dạng sinh học (ĐDSH) cũng như nghiên cứu chuyên sâu và phát triển KBT Sao La,